

Naturvernforbundet i Rana og omegn

v/ leder May-Lene Meyer
Gaukveien 40
8616 Mo i Rana
e-post: maylenemeyer@hotmail.com

Dag Johansen
styremedlem og saksbehandler
Skogveien 36
8613 Mo i Rana

Mo i Rana 21.02.2020

Til Norges vassdrags- og energidirektorat
0301 Oslo
e-post: nve@nve.no

Kopi: Olje- og energidepartementet
0033 Oslo
e-post: postmottak@oed.dep.no

Kopi: Kulturdepartementet (for vurdering av punkt 4 i denne høringsuttalelsen)
0030 Oslo
e-post: postmottak@kud.dep.no

**Høringsuttalelse – søknad om å endre slukeevne i Røvassåga kraftverk i
Rana kommune, Nordland
NVE ref.nr.: 201201444-46
Klagefrist: 21.02.2020**

Krav om ny konsesjonsbehandling

Naturvernforbundet i Rana og omegn vil herved kreve ny konsesjonsbehandling av konsesjonen selskapet Norsk Grønnkraft fikk tildelt av Olje- og energidepartementet i 2017 for å bygge ut vannkraftanlegg i Røvassåga. Selskapet søker nå om konsesjon for å utvide slukeevnen i kraftverket fra 4,4 m³/s til 5,86 m³/s og samtidig redusere minste slukeevne fra 0,45 m³/s til 0,39 m³/s, jfr. NVEs høringsbrev av 09.01.2020. Så vidt vi har brakt på det rene, er anleggsarbeid i Røvassåga ikke igangsatt. Norsk Grønnkraft har forøvrig helt siden november 2014 vært eiet 100% av det tyske investeringsfondet Aquila Capital (<https://www.nationen.no/naering/tysk-investorselskap-storste-smakraftaktor-i-norge/>), ikke av Akershus Energi, EB, E-CO og Østfold Energi som det feilaktig står på side 5 i NVEs Bakgrunn for vedtak fra 03.07.2015. Naturvernforbundet vil kreve en ny fullverdig konsesjonsbehandling med ny og grundigere biologisk mangfoldundersøkelse. Bare slik kan den videre saksbehandlingen komme i overensstemmelse med kravene i naturmangfoldlovens § 8 (kunnskapsgrunnlaget). Videre taler kulturhistorien i Røvassdalen og Røvassåga for en behandling etter kulturminnelovens §2 og §20. Som begrunnelse for vårt krav vil vi anføre de

fire momentene nedenfor som også er et svar på NVEs oppfordring i høringsbrevet «om å informere oss dersom dere mener tiltaket vil berøre andre kjente og allmenne interesser.»

1. Betydelig redusert vannføring i den fraførte 1,3 km lange strekningen av Røvassåga over året med ytterligere reduksjon av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk.

I NVEs Bakgrunn for vedtak datert 03.07.2015 side 17 står det, sitat: «NVE mener at omsøkt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk ved at det er overløp et visst antall dager i året.» Den maksimale slukeevnen i kraftverket vil med Norsk Grønnkraft/Aquila Capitals nye konsesjonssøknad øke med nærmere 1/3 (33,18 %). Dette vil medføre at antall dager med overløp blir redusert fra 80 til 59 (21 dager) i et middels vått år i følge konsesjonssøkers beregninger. Samtidig vil det bli færre dager da kraftverket står stille pga. for lite vannføring. Og den vannføringen som da vil slippes ut, er mindre enn konsesjonsgitt vannføring (minstevannføring pluss en mindre mengde vann fra kraftverksdammen pga. redusert Q_{min} fra 0,45 til 0,39 m³/s. I sum vil vannføringen i den fraførte 1,3 km av Røvassåga totalt sett bli betydelig mindre over året, og den naturlige vannføringsdynamikken som NVE beskriver med den konsesjonsgitte slukeevnen, vil bli ytterligere svekket.

2. Kunnskapsgrunnlaget for de fuktighetskrevende artene i Røvassåga sin store og utilgjengelige bekkekløft er ved økt slukeevne ytterligere svekket.

Sett på bakgrunn av den i utgangspunktet overfladiske én-dags biologiske befaringen som var befordret av søker i sin konsesjonssøknad, vil det etter en ytterligere redusert total vannføring/vannføringsdynamikk i Røvassåga pga. økt slukeevne foreligge enda større usikkerhet for de fuktighetskrevende artene som lever nær elva, bl.a. den rødlistede lavarten Grubbeskjegg. Kløfta som Røvassåga renner i, er stor og utilgjengelig i følge NVEs Bakgrunn for vedtak av 03.07.2015 side 21. Det er derfor stor sannsynlighet for at store deler av bekkekløfta rundt Røvassåga i utgangspunktet ikke ble undersøkt når undersøker bare fikk betalt for én dags befarings.

I tillegg skriver Olje- og energidepartementet i sitt vedtak fra 23.01.2017 side 3, sitat: «Departementet slutter seg til NVEs øvrige vurderinger av konsekvensene for naturmangfold i Bakgrunn for vedtak (KSK-notat 31/2015), og legger til grunn at de fastsatte vilkårene, herunder om minstevannføring, *til en viss grad vil opprettholde leveområder for fuktighetskrevende arter.*» (vår utheving). Departementet innrømmer altså allerede ved tilkjent slukeevne på 4,4 m³/s og minste slukeevne på 0,45 m³/s at bestanden av fuktighetskrevende arter vil gå tilbake langs Røvassåga.

Naturvernforbundet i Rana og omegn vil derfor hevde at når myndighetene for det første erkjenner at bestanden av fuktighetskrevende arter vil gå tilbake etter en mindre fraføring av vann enn det som ligger i den nye søknaden og for det andre ikke helt vet hva som befinner seg i den store og dels utilgjengelige bekkekløfta Røvassåga renner i, da kan det ikke herske tvil om at kunnskapsgrunnlaget vedr. virkningen på naturmangfoldet av tiltaket i Røvassåga er ytterligere svekket i den nye søknaden om 33% økt slukeevne i kraftverket. At deler av bekkekløfta beskrives som utilgjengelig, er ikke noe argument for at den ikke kan undersøkes i en seriøs biomangfoldundersøkelse. Det er heller ikke noe argument for at arter som måtte leve der, ikke har noe rettsvern etter Naturmangfoldlovens §8 (kunnskapsgrunnlaget). Paragrafen må derfor komme til anvendelse med ny konsesjonsbehandling fordi konsekvensene av omsøkt tiltak med ytterligere redusert naturlig vannføringsdynamikk ikke er tilstrekkelig opplyst.

3. Ny kunnskap og ny lov/forskrift om bevaring av myr tilsier ny konsesjonsbehandling.

I kampen mot CO₂-utslipp og klimaendringene i verden har bevisstheten om verdien av myr og våtmarker økt betydelig siden Røvassåga ble konsesjonsbehandlet av NVE i 2015. Myr og våtmark har gjennom tusenvis av år tatt opp og lagret enorme mengder karbon i form av torv og inneholder rundt sju – 7 – ganger så mye CO₂ pr. m² som vanlig utmark. En norsk myr er beregnet å bygge på seg ca. 1 mm i året slik at en myr på f.eks. 5 meters dybde er ca. 5000 år gammel. Når myr og våtmark graves opp/dreneres for vann, synker torven sammen, kommer i kontakt med oksygen i lufta og danner CO₂ som frigjøres til atmosfæren i en langvarig prosess over år. Offisiell statistikk viser at Norge p.t. har et årlig utslipp av 5,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter fra drenert myr hvilket representerer ca. 10% av våre samlede nasjonale klimagassutslipp. Stortinget vedtok derfor 11. april ifjor endringer i jordlovens §11, 2. ledd slik at regjeringen fikk lovhjemmel til å endre nydyrkningforskriften til forbud mot nydyrking av myr med snever dispensasjonsadgang (<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/stortinget-behandler-forslag-om-endring-av-reglene-for-nydyrking/id2641942/>). I England og Skottland er etablering av vindkraftverk i myr og våtmarksområder forbudt av samme grunn (kilde: Kronikken «Vindkraftutbygging i torvmyr kan gi negativ klimaeffekt» av forsker Anders Lyngstad, NTNU og biologiprofessor Hans K. Stenøien, NTNU, Aftenposten 09.05.2019).

Norsk Grønnkraft/Aquila Capital har i konsesjonen fra 2017 fått tillatelse til å lage en rørgate på 25 – 30 meters bredde med tilhørende vei gjennom et nærmere 400 meter langt og 50 – 100 meter bredt myrområde ifølge kartvedlegget i NVEs Bakgrunn for vedtak av 03.07.2015 side 40. Det står ikke noe om dybden av rørgaten, men med en vanlig rørgatediameter på ca. 1,5 meter kan en kanskje regne med ca. 2,5 til 3 meter gravedybde. Alt myrområde som blir berørt, ikke bare der det graves, vil bli drenert, eksponert for luft og medføre store CO₂-utslipp for mange, mange år framover. Denne høyst aktuelle problemstillingen er overhodet ikke nevnt verken av søker i konsesjonssøknaden eller av NVE og Olje- og energidepartementet i konsesjonsbehandlingen. Naturvernforbundet i Rana og omegn må derfor konkludere at heller ikke på dette punktet er kravene i naturmangfoldlovens §8 (kunnskapsgrunnlaget) på noen måte oppfylt i tidligere konsesjonsbehandling slik at ny behandling er påkrevet.

4. Røvassdalen med Røvassåga har en ikonisk betydning i norsk og internasjonal kulturhistorie knyttet til filmatiseringen av Knut Hamsuns roman «Markens Grøde» i 1921, ett år etter at han fikk Nobelprisen i litteratur for boken.

Knut Hamsuns roman «Markens Grøde» fra 1917 er en milepel i norsk og internasjonal litteratur- og kulturhistorie, et jordbruksepos om menneskets strev fra enkel jordgamme til gårdsbruk. I jubileumsåret 2017 for utgivelsen av romanen ble den bl.a. gjenstand for mange offentlige arrangementer, f.eks. her i Rana på Rana bibliotek. Der ble det trukket fram det helt spesielle at «Markens Grøde» ble gjenstand den første norske filmatiseringen av et litterært storverk i 1921, året etter at Hamsun fikk Nobelprisen i litteratur for romanen. Og videre at filmen ble tatt opp i de nedre områdene av Røvassdalen med store norske skuespillere fra den gang (bl.a. Amund Rydland, Karen Thalbitzer, Ragna Wettergren og regi ved Gunnar Sommerfeldt). Filmene viser mange storslåtte naturscener fra Røvassdalen. I mange år var filmen regnet som tapt. Den har så en lang og spesiell gjenfinnings- og restaureringshistorie idet det først ble funnet en forkortet én times lang kopi i USA i 1971. Deretter ble det funnet en lengere kopi i Nederlands Filmmuseum i 1991. Med disse to kopiene som grunnlag ferdiggjorde Nasjonalbiblioteket og Norsk Filminstitutt en 89 minutters lang versjon i 2009, også utgitt på DVD samme år og nå fritt tilgjengelig på YouTube (<https://www.youtube.com/watch?v=GakLhVKnaLQ>). Det hører med til historien at Mark

Knopfler, stjernegitaristen i det engelske storbandet Dire Straits, fikk se filmkopien av «Markens Grøde» tidlig på 1980-tallet. Han ble så fascinert av filmen at han komponerte den 14 ½ minutters lange, nærmest symfoniske rockekomposisjonen «Telegraph Road» på bandets 4. plateutgivelse, «Love Over Gold» i 1982, hvor Mark Knopfler i sangteksten filosoferer over sine inntrykk fra filmen.

Kulturminnelovens §2 definerer kulturminner og kulturmiljøer på denne måten: «Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.» Utfra denne definisjonen vil de nedre delene av Røvassdalen med vassdraget opplagt falle inn under definisjonen kulturminne, nemlig opptaksmiljøet for en milepel i norsk og internasjonal film- og kulturhistorie for 99 år siden. Skal dette naturmiljøet bevares for fremtiden slik det framstår i den ikoniske filmen fra 1921, må det ikke skjemmes av ytterligere veier, grøfter, damanlegg og tørrlagte elveløp. Siden Røvassdalen ikke tilfredsstiller kravene til automatisk fredning etter kulturminnelovens §4, kan spørsmålet behandles etter lovens §20 der det står: «Et kulturmiljø kan fredes av Kongen for å bevare områdets kulturhistoriske verdi. Fredningen kan omfatte naturelementer når de bidrar til å skape områdets egenart.» En fredning av Røvassdalen og Røvassåga vil være Norge verdig som kulturnasjon. Siden heller ikke denne siden av saken var tema under konsesjonsbehandlingen av Røvassåga i 2015 og 2017, så understreker dette behovet for ny behandling. Vi oversender derfor denne høringsuttalelsen også til Kulturdepartementet for vurdering.

Konklusjon

Naturvernforbundet i Rana og omegn har i denne høringsuttalelsen vedr. Norsk Grønnkraft/Aquila Capitals søknad om utvidet konsesjon for kraftutbygging i Røvassåga kun tatt opp nye momenter:

- Hva utvidet slukeevne og redusert minste slukeevne vil ha å si for den naturlige vannføringsdynamikken i elva
- Mangelen på kunnskap om hva dette vil ha å si for de fuktighetskrevene artene i bekkekløfta
- Den totale mangel på vurdering av CO2-utslippene fra drenerte myrer i Røvassdalen etter utbygging
- Ingen vurdering av den ikoniske betydningen dalføret og elva har i norsk og internasjonal kultur- og filmhistorie.

Med begrunnelse i naturmangfoldlovens §8 (kunnskapsgrunnlaget) og kulturminnelovens §2 og §20 krever Naturvernforbundet herved ny fullverdig konsesjonsbehandling av Norsk Grønnkraft/Aquila Capitals omsøkte tiltak i Røvassåga med kunngjøring og bred offentlig høring slik at saksbehandlingen kan oppfylle lovens krav, noe den ikke vil gjøre uten ny konsesjonsbehandling.

Naturvernforbundet i Rana og omegn den 21.02.2020,

May-Lene Meyer
leder

Dag Johansen
styremedlem og saksbehandler